

การดูแลเด็กสมาธิสั้นในโรงพยาบาลบางจาก

โดย โรงพยาบาลบางจาก
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

“

โรคสมาธิสั้น เป็นภาวะบกพร่องในการทำหน้าที่ของสมองที่ส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางพฤติกรรม คือ ขนเกินไป ใจลอย รอคอยไม่ได้ โดยเริ่มแสดงอาการตั้งแต่วัยเด็ก และมักเป็นต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ โรงพยาบาลบางจากพบเด็กสมาธิสั้นเข้ามาใช้บริการเพิ่มขึ้น โดยเด็กจะต้องได้รับการรักษากับจิตแพทย์เด็กในโรงพยาบาลยูวประสาท ไทโยปถัมภ์ของกรมสุขภาพจิตที่จะต้องรอคิวการรักษานาน ประกอบกับแนวโน้มของเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและการเรียนเพิ่มมากขึ้นจากสภาพสังคมปัจจุบัน ทางโรงพยาบาลจึงพัฒนาระบบการดูแลเด็กที่สมาธิสั้นให้ได้รับการวินิจฉัยและได้รับการรักษาอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรสาธารณสุข ให้ดูแลเด็กไปในทิศทางเดียวกัน และลดการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลเฉพาะทาง ดำเนินการคัดกรองและค้นหาเด็กที่มีปัญหาสมาธิสั้นตั้งแต่ในโรงเรียน เพิ่มศักยภาพการดูแลผู้ป่วยเด็กสมาธิสั้นโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการดูแลเด็กอย่างเป็นองค์รวม เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบ Parent Management Training รวมทั้ง จัดตั้งคลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่นขึ้น โดยมีจิตแพทย์เด็กและพยาบาลจากโรงพยาบาลยูวประสาทไทโยปถัมภ์ เป็นพี่เลี้ยงและตรวจรักษาร่วมกัน ทำให้จำนวนเด็กสมาธิสั้นที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลบางจากเพิ่มขึ้น ลดการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลเฉพาะทางได้ และในปี 2562 ผู้ป่วยสมาธิสั้นเข้าถึงการบริการร้อยละ 48.07 (สูงกว่าของทั้งประเทศ) ตลอดจนเด็กที่เข้ารับการรักษา มีภาวะขาดสมาธิ ขน หุนหันพันเล่น และต่อต้านที่ลดลง และมีผลการเรียนที่ดีขึ้นอีกด้วย

”

มูลเหตุของการพัฒนาการดูแลเด็กสมาธิสั้น

โรคสมาธิสั้น หรือ Attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD) เป็นภาวะบกพร่องในการทำหน้าที่ของสมองที่ส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางพฤติกรรม คือ พฤติกรรมเด็กที่ซุกซนจนเกินไป มีอาการใจลอยอยู่เสมอ และไม่สามารถอดทนต่อการรอคอยได้ โรคสมาธิสั้นนี้สามารถเริ่มแสดงอาการได้ตั้งแต่วัยเด็ก และมักเป็นต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ จนอาจส่งผลให้กลายเป็นผู้ติดยาเสพติดหรืออาชญากรได้ในอนาคต ซึ่งอุบัติการณ์ของโรคนี้อยู่ที่ร้อยละ 3-5 ของประชากรเด็กอายุ 6-15 ปี ทั้งนี้ หากเด็กสมาธิสั้นได้รับการรักษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย จะสามารถรักษาจนเด็กมีพัฒนาการที่สมวัย สามารถควบคุมตนเองให้ใช้ชีวิตประจำวันได้ดี และเรียนหนังสือในโรงเรียนได้ตามปกติ

โรงพยาบาลบางจากเป็นโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง ตั้งอยู่ที่ตำบลบางจาก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ รับผิดชอบประชากรในพื้นที่จำนวน 103,022 คน ซึ่งมีเด็กอายุ 6-14 ปี จำนวน 23,833 คน คิดเป็นร้อยละ 23.13 ของประชากรทั้งหมด เนื่องจากสภาพภูมิสังคมโดยรอบโรงพยาบาล ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและพนักงานบริษัท มีช่วงเวลาดำเนินงานเป็นกะ ทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานของตนได้โดยตรง ประกอบกับแนวโน้มของเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและการเรียนในลักษณะนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอันเนื่อง

มาจากสภาพสังคมในปัจจุบัน ทางโรงพยาบาลบางจากจึงพบเด็กที่มีปัญหาสมาธิสั้น เข้ารับการรักษาเพิ่มมากขึ้นจาก 399 ครั้ง ในปี 2558 เป็น 816 ครั้ง ในปี 2561 ซึ่งโรคนี้จะต้องได้รับการรักษาด้วยจิตแพทย์ เด็กของโรงพยาบาลในสังกัดกรมสุขภาพจิต คือ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ กุมารแพทย์ของโรงพยาบาลบางจากไม่สามารถทำการรักษาได้ จำเป็นต้องส่งต่อผู้ป่วยเด็กไปยังโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ทำให้เด็กจะต้องรอคิวเพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคเป็นเวลานานประมาณ 6 เดือน เด็กกลุ่มนี้จึงได้รับการรักษาที่ล่าช้าและไม่เป็นผลดี ต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กที่จะต้องมีความพัฒนาการสมวัยในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งโรงพยาบาลบางจากจะต้องใช้งบประมาณในการส่งตัวผู้ป่วยเป็นจำนวนมากอีกด้วย

โรคสมาธิสั้น (ADHD)

อาการของสมาธิสั้น ?

ซนมาก ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ชอบเล่นอะไรที่เสี่ยงๆ เล่นแรง อยู่นิ่งไม่ได้

สมาธิสั้น เหม่อ ไม่ทำตามคำสั่ง ทำของหายบ่อย จำไม่ได้ว่าไว้ที่ไหน

หุนหันพลันแล่น ไม่รู้จักการรอคอย ต้องตอบโต้ทันที ชอบพูดสวน

การดูแลเด็กสมาธิสั้นของโรงพยาบาลบางจาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น โรงพยาบาลบางจากจึงได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาระบบการดูแลเด็กที่สมาธิสั้นให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและการเรียนอันเป็นผลมาจากโรคสมาธิสั้นได้รับการวินิจฉัยและการรักษาอย่างรวดเร็ว พัฒนาแนวทางการดูแลเด็กกลุ่มนี้ โดยมุ่งเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรสาธารณสุข ให้ดูแลเด็กไปในทิศทางเดียวกัน และลดการส่งต่อเด็กไปยังโรงพยาบาลเฉพาะทาง ซึ่งดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

1. ดำเนินการเชิงรุกร่วมกับโรงเรียนในเครือข่ายรับผิดชอบของโรงพยาบาล ในการประสานงานและร่วมตรวจคัดกรองและค้นหาเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและการเรียนกับครูในโรงเรียน โดยใช้แบบประเมิน SNAP-IV มีเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอายุ 6 ปี เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

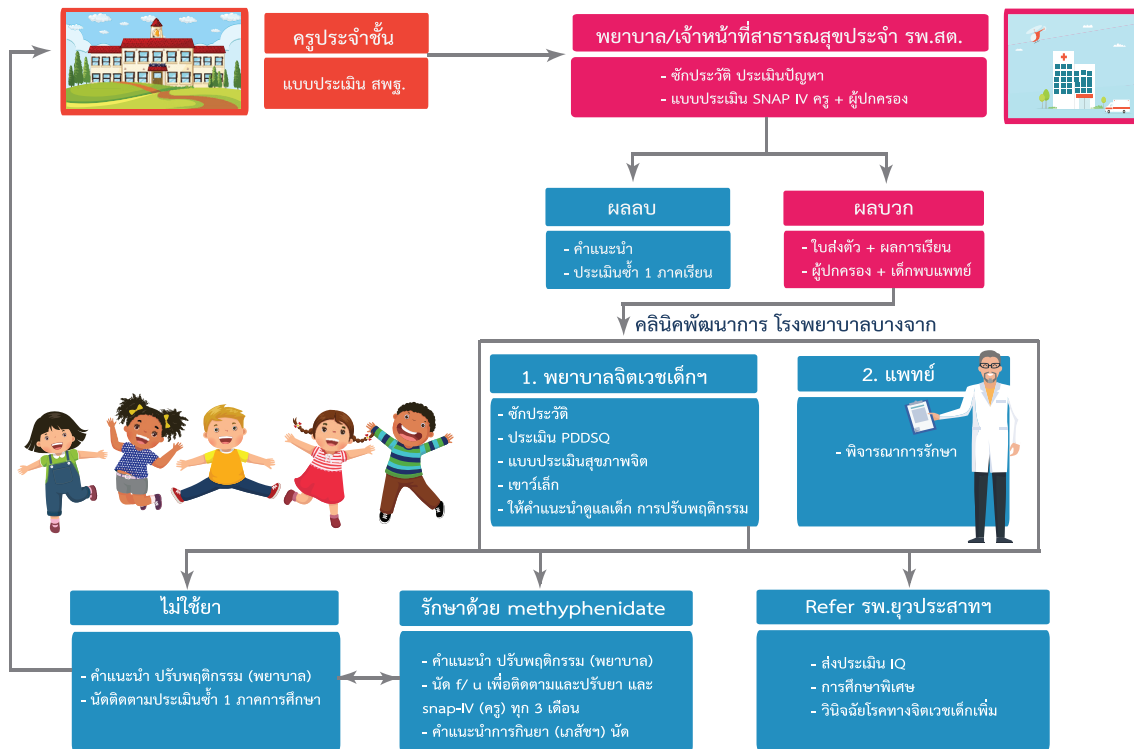
2. เพิ่มศักยภาพการดูแลผู้ป่วยเด็กสมาธิสั้นโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการดูแลเด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยเน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม เน้นการสร้างเสริมพลังแก่เด็ก โดยใช้รูปแบบ Parent Management Training

3. ดำเนินการพัฒนาความรู้ ให้กับเครือข่ายเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ครู และผู้ปกครอง ให้มีความเข้าใจต่อโรคสมาธิสั้นดียิ่งขึ้น และสามารถดูแลเด็กกลุ่มนี้ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

4. จัดทำแผนผังแนวทางการดูแลเด็กสมาธิสั้นอย่างครบวงจร เพื่อใช้ในการรักษาเด็กสมาธิสั้นในพื้นที่

5. จัดตั้งคลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่นที่โรงพยาบาลบางจาก ตั้งแต่ปี 2558 โดยมีจิตแพทย์เด็กและพยาบาลจากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์เป็นพี่เลี้ยง และดำเนินการตรวจรักษาร่วมกันกับกุมารแพทย์

ทั้งนี้ พบว่า จำนวนเด็กสมาธิสั้นที่ได้รับการรักษาเพิ่มขึ้นจาก 381 คน (ปี 2558) เป็น 715 คน (ปี 2562) ลดการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลยูวประสาท ไทโยปัลม์จาก 118 คน (ปี 2558) เหลือเพียง 6 คน (ปี 2562) อีกทั้งในปี 2562 ผู้ป่วยสมาธิสั้นเข้าถึงการบริการร้อยละ 48.07 (สูงกว่าการเข้าถึงการบริการของทั้งประเทศ ซึ่งอยู่ที่ประมาณร้อยละ 15) ลดระยะเวลารอคอยจาก 180 วัน เหลือเพียงไม่เกิน 14 วัน ลดรายจ่ายในปี 2562 ที่ต้องตามจ่ายเนื่องจากการส่งตัวไปรักษาต่อจำนวน 536,250 บาท ผู้ปกครองมีความพึงพอใจคิดเป็นร้อยละ 96.2 ตลอดจนเด็กที่เข้ารับการรักษาเป็นเวลา 1 ปี มีภาวะขาดสมาธิ ชน หุนหันพันแ่่น และดื้อต่อต้านที่ลดลง และมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งเด็กสมาธิสั้นที่ได้รับการรักษาสามารถเรียนในระบบการศึกษาได้ดีขึ้นจำนวน 76 คน จากกลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยโรคสมาธิสั้นคาดประมาณจากความชุก 1,287 คน ในพื้นที่ และที่สำคัญยังช่วยเพิ่มโอกาสครอบครัวที่มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงการรักษาได้มากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในด้านการสาธารณสุขลงได้ด้วย